

Muzeum Okręgowe

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, wielodziałowa, posiadająca ponad 245 000 eksponatów, rozległe archiwa (fotograficzne, archeologiczne, etnograficzne, społeczno-historyczne), prowadząca wielokierunkową działalność naukowo-badawczą, popularyzatorską i wystawienniczą placówka muzealna istniejąca pod zmieniającymi się nazwami od 1935. W 1935 z inicjatywy Towarzystwa Regionalnego Ziemi Rzeszowskiej powstało Muzeum Miasta Rzeszowa. W 1950 zbiory tej placówki zostały upaństwowione, w 1951 podniesiono jej rangę i powołano Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Gromadziło ono zabytki archeologiczne, etnograficzne, historyczne, dzieła sztuki, a także posiadało archiwum i bibliotekę. Zbiory pochodziły głównie z darów i przekazów osób prywatnych i instytucji. Po II wojnie światowej trafiło doń wiele judaików, a także zbiorów podworskich, uratowanych przed zniszczeniem po reformie rolnej. W latach następnych systematycznie rosła ilość eksponatów zarówno pozyskiwanych w wyniku badań terenowych (archeologia, etnografia), jak i dzięki stałym dotacjom na zakupy eksponatów. Istotną rolę w powiększaniu zbiorów odgrywają dary i przekazy osób prywatnych, ostatnio zdarzają się zakupy sponsorowane. Obecnie w Muzeum Okręgowym funkcjonują 3 Działy: Archeologiczny, Historyczny i Sztuki oraz Oddział Etnograficzny im. F. Kotuli. Ważną komórką jest pracownia konserwacji dzieł sztuki oraz biblioteka naukowa licząca ok. 50 tys. tomów często unikatowych wydawnictw (resoviana, galiciana).

W 1936 powstające Muzeum Okręgowe miało pomieszczenie w Szkole Podstawowej nr 1 przy ul. Bernardyńskiej 4, w 1940 przeniesiono zbiory do kamienicy w Ryнку 6 (dawniej 8), w 1953 Muzeum Okręgowym otrzymało na swoją siedzibę budynek popijarski przy ul. 3 Maja 19. W 1988 utworzono oddział - Muzeum Biograficzne J. Przybosia w Gwoźnicy Górnej, a w 1990 w gruntownie wyremontowanej kamienicy Rynek 6 otwarto Oddział Etnograficzny.

Pierwszym dyrektorem - kustoszem Muzeum Okręgowym był F. Kotula (w l. 1935-59), następnie

placówką kierowali: Franciszek Błoński (1960-72), Tadeusz Aksamit (1973-90) i Sylwester Czopek (od 1991). Do 1945 praca w Muzeum Okręgowym opierała się na wolontariacie - społecznie pracowali F. Kotula i E. Bielecki, którzy po 1945 zostali pracownikami etatowymi. W 1954 pracowało w nim 10 osób, w 2000 ogółem 51 osób, w tym 28 pracowników merytorycznych, 5 osób z tytułem doktora, w tym jedna - doktora habilitowanego.

Jednym z naczelnych zadań Muzeum Okręgowego jest upowszechnianie zbiorów przez organizowanie wystaw. W pierwszych latach istnienia pokazywano wszystkie zgromadzone eksponaty. Z czasem - z braku miejsca na ekspozycję - można było prezentować tylko pewną ich część na wystawach tematycznych. Od 1944 można było zwiedzić 536 różnych wystaw. W ostatnich latach przygotowywanych jest 6 wystaw stałych i ok. 10 zmiennych rocznie. Organizowane są również wystawy poza siedzibami własnymi - w innych miastach, a także za granicą, zwłaszcza na Słowacji i Ukrainie. Pracownicy Muzeum Okręgowego wygłaszają wiele odczytów, prelekcji, prowadzą lekcje muzealne, organizują koncerty, konkursy, upowszechniają wiedzę o przeszłości miasta i regionu.

Muzeum Okręgowe jest również coraz bardziej liczącym się ośrodkiem naukowym: prowadzi własne badania, zwłaszcza archeologiczne i etnograficzne, współpracuje z PAN i wyższymi uczelniami (także na Słowacji i Ukrainie), organizuje konferencje naukowe archeologiczne, etnograficzne i historyczne. O wysokim poziomie pracy naukowej świadczą wydawnictwa muzealne, których do 2000 ukazało się ponad 300. Szczególnie cenne są wydawnictwa ciągłe: „Prace i Materiały z Badań Etnograficznych”, „Zeszyty Naukowe Muzeum Okręgowego”, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, „Z Przeszłości Rzeszowa”, „Rocznik Muzeów Województwa Rzeszowskiego” (od 1981 „Rzeszowski Rocznik Muzealny”). Wartość wystaw, publikacji i prac naukowych potwierdzają liczne nagrody i wyróżnienia zdobyte w prestiżowym ogólnopolskim konkursie na najciekawsze wydarzenie muzealne roku - w ostatnich latach Muzeum Okręgowe zdobyło 10 takich nagród i wyróżnień.

Jarosińska Małgorzata

Encyklopedia Rzeszowa